

Nri 10. Shkodër Fruer 1920. Vjeti i I.

AGIMI

Periodikë letrare e përmuejshme.

Organ : i Shoqnis "VLLAZNIJA,,

Drejtues :

Dr. KRISTO FLOQI.

Mbarshtrues :

KARL GURAKUQI.

PERMBAJTJA E LÂNDËS

<i>Nji vorr i ri</i>	<i>Drejtimi</i>
<i>Lavrim komtar</i>	<i>M. L.</i>
<i>Fëmija mbreti i shekullit</i>	<i>A. J.</i>
<i>Kujtime Historike</i>	<i>Kr. Floqi</i>
<i>Historija e Durrsit</i>	<i>Karl Gurakuqi</i>
<i>Zefi i Ndok Illis</i>	<i>M. L.</i>
<i>Mbi jetën e Pirros</i>	<i>Kr. Floqi</i>
<i>Bibliogafi</i>	<i>Kr. Floqi</i>
<i>Nekrologi</i>	<i>Kordens</i>
<i>Rregullore e Posaçme</i>	<i>Kr. Floqi</i>
<i>Miscellanea</i>	<i>Erythrolithos</i>

Shtypshkroja "Gjakaj,, Shkodër 1920

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

Nji v o r r i r i .

Atëherë kur të shëtunden me 10 të Kallëndorit të këtij vjeti muzgu i mbrames po lajmonte, se dita ishte në të sosun e se terri i natës po mlonte dhén, u shifte inteligenca aty këtû nepër rruga të Shkodrës kahë preshëm e ngutshëm pvetshin shoqishoqin e pritshin lajme të sugurta përmbi një ngjarje me rëndsi. Shkâ kishte ndodhë? Salih Nivitza, drejtori i fletores "Populli" kishte kënë varrue keqas prej dy plumave, qi një dorë anmike personale e tija kishte qitë në të tue e gândue rândë në mushkni e tue e plague rrshitas në shpatull shi në Rrugë të Shpitallit para Postës italjane, kû jetshkurti kishte shkue me marrë postën. Njaty kahë mjesnata dha shpirtin tue thânë këto fjalë: «Une po des. Si do t'i bâhet halli Shqypnis?»

Salihî diq, por nuk do të desë jo kurr kujtimi i tij ndër në; xân-sat, qi rreth vjetit 1911-12 paten fatin e mirë me e pasë për mësues në gymnas të Durrsit, kû mësoj gjuhën shqype e turke, nuk kanë për t' i narrue kurr mundin e përpjekjet e tija për t' i vû n' udhë të mbarë të jetës; djelmoçat e shkollës amerikane të Konstantinoplit «Robert College» kanë për t' u krenue për fat të mirë, qi paten me e pasë për mësues e me mirnjoftje e plot evari kanë për t' a kujtue, e vjetin shkolluer 1913-14 nuk kanë me e qitë kurr në harresë. Artikujt e tij, qi shkroi qysh se u themelue fletorja "Populli" në Vlonë, kû kje redaktori i saj në pseudonymin «Godo Duda» e vepra e tij, qi rreth vjetit 1918 diji qd kur me zhvillue në fletoren e vet "Populli" qi me gjith vështirsina e kohës nisi t'a botojë në Shkodër, xân një vend të çmueshëm në piknamje politike në përlindjen e komit, e Shkodra, qi pat fatin me e pasë në gjith vet, ka me i lëshue një faqe të shkelqyeshme në historinë veçantë të veten.

Sikurse kje i çmuem për së gjalli, ashtu gjet në trimin e vet edhe për së dekuni, pse populli i Shkodrës rândi me një shupsi të madhe me e përcjellë në të mbramin pushim e, kur trup i tij mori t' i Parrucë, filluen me u mbyllë dugajët në shëj dhimbje e zie. Para zyres së tij në Fushën Hasan Rizâ, Dr. Kr. Floqi, n' ëmen të Shqipërisë "Vllaznija", i uroi në pak fjalë paq e qetsi në jetë t' amshu me. Mbrorr të tij e kujtuene për të mbramen herë me fjalë Hamid Gjylbegaj, Januz Tafilaj e një fëmi n' ëmen të xânsavet të shkollavet të artetit.

Pat virtyte të rralla: i urtë, i peshëm, i drejtë: ishte i pajisun me një karakter të naltë e të pathrëshëm; fjalën qi e bë e mbate, nuk e tutshin vështirsinat e kundërshtimet e kësaj dashurie e i shkueshëm me gjithkënd.

Pushofsh në paq!

Drejtimi.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MAMIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Lavrim komtar.

Se i cilli popull e kom deri sa të mrrijë në zhdrivillim të plotë e të sa-jojë një njësi të rrastë e t'unjishme, do të kalojë nepër të lëna shtigjet e jetës së njeriut; sikur se ky, edhe komi lën, rritet, burrnohet e plakët. Se i cili popull ka fillimin e vet, kapërcen jetën e foshnjenis, rritet, burrnohet e për mos dijtët me jetuem, des, don me thënë humbë për t'i lishuem vend një popullit tjetër. Historija botnore është ploi me të tilla të ndodhuna e shembuj.

Po populli shqyptar a i ka kapërcem këto shtigje? Doemos do t'i kët kapërcem, mos të gjitha, së paku disa. Jeta primitive e një populli është jeta patriarkore, në të cillen familje kù mã të mëdhaja kù mã të vogla gjinden nën sundim të një njeriu që urdhnonte e sundon si zot shtëpije, si një babë i math si një krye-ât, që greqisht thirret *patriarkë*. Familjet patriarkore nuk kishin gadi kurrnjë lidhni ndër vedi, pse mungonte interesa; jeta e tyre ishte e lehtë me fort pak nevojë: jetojshin me gja të gjallë, me blegtori e pse dheu ishte tepër i haptë me kullorë bjeshkore për verë, e fushore për dimën, mundeshin m' u endë tërmal e terposhtë, kah e djathta e kah e rrmakta pa hasun në kurr farë ndalimi e kundërshtimi; rrallë ndodhte që barit e njanës familje të ndesheshin me ata të njëj tjetre, e kur ndonjë herë ata bijshin në kundërshtim me shoqi shoqin, ngatrrimet e degamet, kur nuk mund t' u kraheshojshin me të mirë, i date fuqija e krahit e jo gjygi e e drejta; pse ndër ato kohë të para, kur nuk u kuptojshin parimet e drejtsis e ende nuk kishte ardhë nevoja me caktuem të drejtat e pronimit e të trashigimit,

urdhnonte fuqija; ishte i forti që kishte të drejtë; për ato kohë, si moskurr, u çmojshin ato parime sa t' egra aq mizore, që thojshin *mjerë i ligu e lum i forti*, asë: *a jë i lig mos bân zâ e a jë i fort mos bân mã*. Nuk don me thënë se këto parime kaq me egërsi e mizori e kanë humbun vlerën e tyre ndër kohë mã të vona, por se diçka larohen e njerzt e sotshëm, që njehen mã të lavruem e të qytetnuem, mundohen me i shi në veprim mã me skili, tue u dhënë një faqesi mã të bukur e të hieshme.

Deri sa ngjati gjendja e jetës patriarkore, ato familje barish, të shkepuna e të shperdame, nuk mundën me pasë kurrnjë lidhni ndër vedi kurrnjë karun e ligjë, pse nuk kishin kurrnjë të përpjekun e marrdhânje me shoqeshoqen. Përmbrenda familjes sundonte kreu i sajë, kryeati, patriarku; gjymtyrët asë pjestarët e atij i u shtrojshin të ngashnjem prej dashtnije a prej interese që t'ishin të fort e të mundeshin me i bân ball asaj familje tjetër, që mund t' u gjindte atje për afër, pse ajo ishte krejt e hueja e mã tepër anmike, se dashamire. Jeta shoqnore ishte në shkallë fort të poshtë, e ngjueme përmbrenda një rrethi të ngushtë, që nuk kalonte përtej plangut familjar.

Me kohë, tue u shtuem këto familje patriarkore e tue filluem me i u dhënë edhe bulqis, që të shtrëngue me me lënë jetën endetore e me zënë një bûn të ngushtë. Prej kësaj gjendje erdhen e u shumuen marrdhânjët e të përpjekunat ndërmiat atyre e, të shtëmun për nevojës së përbashkët për me shporrë ngatrrimet e degamet, që mund t' u bijshin, e me larguem rreziket, që prej të hujvet mund t' u u kërcnoijshin e pân nevojën m' u bashkuem e m' u lidhë sa mã tepër ndër

vedi, tue venduem sa rregullime, don me thënë pân nevojën me pasë një farë sundimi, qi domosdo i qe mbështetun njetij njeriu, qi për urti, mende e trimni ishte mât i zoti: kështu u përftue fisi, don me thënë të bashkuemt e sa familjeve të lidhuna ndër vedi me nevojë të përbashkëta, pse të njëj trunku e gjaku, të njëj gjuhe e doke. Fisi sajón shkallën mât të parë të njëj populli ase komi; në jetë fisnore zhdrivillimi komtar, ai qi thirret lavrim, huqë kryekëput, pse në fis, përveç qi mungojnë mjetet, mungon edhe qellimi, tue mos pasun tjetër nevojë, posë jetës lëndore të familjes. Fisi nuk ndien nevojën e jetës komtare, pse është tepër i lidhun me atë të familjes së vet, e përtej familjes n' u shtriftë, përfshin vetëm gjinin, pse fisi, sa do i haptë, është i përbâm prej njëj numri a mât të math a mât të vogël familjesh të rrjedhuna prej njëj trunku; fise tjera, sado qi të kën të njajten gjuhë e gjak, njehen të hueja, me të cillat i nuk afron e nuk i bashkon kurrnji lidhni. Po, se ka një herë në të rrall ndodhë një besatim shumë fisesh, si t'ishin një kom, por këta ndodhë kur atyne u tfaqet një rrezik i math, një kob i mnershëm, qi e shtërngon se të cillin njeri të harrojë interesat e veçanta, pse rreziku e kobi është për se të cillin vetë; por këto besatime, përveç se të rralla, janë edhe të njëj ngjatsije të pakët, qi kalojnë me një herë me rrezik pa lënë farë traku.

Në shoqni të popujvet fiset kanë një rëndsi e çmim fort të paktë e përherë në frigë qi me humbun e m' u përpim prej njëj tjetri mât të fort.

Deri tashti edhe populli shqyphtar ka jetuem një jetë fisnore, i dâm e pjestuem pa farë bashkimi e lidhnie; prej se i dâm në shumë fise, nuk ka

mundun mu u kundërshtuem komevet tjera, qi e kanë msh, por ka qenë hanger e përpim prej atyne. Historija na tregon, se të parë t'onë, Iliri, sajoshin një shumsi të madhe fort, qi përveç viseve jugore, ku banojshin Grekt, pushtonte krejt dhenat e gadi-shullit ballkanik, madje u shtypte përtej Danubit. Ky popull i math ishte i dâm krejt në fise e pra pa farë bashkimi ndër vedi e kështu nuk muejten me u kundërshtuem të huejvet, qi u dynden prej veriut, e qën prej atyne, jo vetem pushtuem politikisht, por edhe ngrënë e përbâm komsisht, tue humbun gjuhën e vet e sot sajojnë për në krejt kome të hueja. Edhe sot vijon gjithnji jeta fisnore; shofim shqyphtarët e malevet, të fushës e të qytetevet të dâm të pjestuem, e, pse të tillë, nuk interesohen aspak për ngushtime e nevojë qi mund të kët fisi tjetër, si t'ishte ky krejt i huej. Pse të dâm në fise nuk munden shqyphtarët të kën ende një ndergiegje komtare, pse nuk shofin mât përtej se rrethit të ngushtë të fisit, permbrenda të cillit kanë jetuem deri tashti. Për me na u mbushun mendja se përnjëmend jetojmë një jetë fisnore shofim, bje fjala, se Malsija e Madhe e Mbi-shkodrës nuk trazohet aspak për ngushtime qi mund të kët Dukagjini; Zadrimeës s'i bjen mend aspak për nevojë qi mund të kët Ana e Malit; Shkodra nuk çan kryet aspak për të keq, qi mund të kët Korçat, et. et. Këto janë sprovë se jeta e jonë nuk ka merritë ende në shallë qi të sajojmë një kom i unjishëm me interesa të përbashkëta, e për në qoftë se ndonjë herë kemi thënë zâ për jashta e jemi dakë si një popull i rrastë e i unjishëm, si bje fjala, ndër kohë fort të vjetra, kur Berdyli merriti t'i bashkojë krejt fiset. Ilirvet për të ngrehë një

mbretni të madhe e të fort e sikur, m'at von, Skanderbegu mundi me i bashkuem të gjith Shqyphtarët kundra Turkut, këto të ndodhime nuk mund t'i marrim si shëj komsije, por vetëm si rrjedhë e veçantë e shkaktue me prej mëndes së naltë e të fort t'atynë dy burrave, q' dihten me fituem syperin mbi ta, me u a hangër zëmren e me u pr' ndër ato vepra të madhnueshme q' punuen; ky bashkim mandej, me të zhdukun t'atynë burravet, humbi e Shqyphtarët vijuen gjithnji j'atën e tyne fisnore. Me dekë të Skanderbegut mandej Shqyphtarët qen thyem e shtruem prej Turqvët e nuk qen të zott me u qindruem atynë të huejvet, q' mrrijten edhe me u dhanë besen e zakonet e veta e në sa vise edhe, si ka veri-lindja, me u humbun gjuhën, tue i turqizuem. Të gjitha këto të zeza, pse të dëm në fise e pa një ndergjegje komtare.

Sikurse Shqyphtarët, qen të thyem e të shtruem prej Turkis edhe Serbt, Bullgarët e Grekt, por këta, qysh me

kohë paten sajue me një kom t'unjishëm me një lavrim komtar e sado q' m'at teper se na të shtrydhun e të ndrydhun prej Turqvët, u qindruen komtarisht, mbajten zakonet e veta e lavrimin e tyne e, porsa u erdh rasa, a pse të ndimuem prej miqvët a prej se Turqt u ligshatuen, muejten me shpëtuem prej një zgjedhës së huej e m'u ngrehë në vedi. Edhe Shqyphtarvet, tashti von, u r'at rasa me dalë në vedi, me sajue një shtet a pushtede të pavarun, por pse i gjet të patrajtuem, të palavrim e pa ndergjegje komtare, nuk qen të zott me qindruem, por u çuen e dërmuen lirin e vet komtare per me gëzue, mbas mendes së tyne, lirin e veçantë, atë të fisit. Me njëmend se dermimi i shtetit shqyptar qe shkaktue edhe per punë tjera, ndër të cillat don permendë fanatizmi fetar, por edhe ky don marrë si rrjedhë e dasis fisnore, si shkak i pandergjegjes komtare.

M. L.

(Vijon).

Fëmija mbreti i shekullit t' onë

Po e lamë korën e motnueme të marrë rrjedhën e vet si të mundet, e në fund si të dojë; provët e rasat q' na kanë ra mbi krye sa herë, duhet të na mbushin mendën se prej atynë q' kanë kapërcye kohën e djelmnis, e mund të thomi edhe të fëminis, shpresë të paka e të thata mund të mbështesim ndër ta.

Sod do të flasim për fëmin e Shqypnis, e deri dik' edhe për atë të botës mbarë, tue qenë se provë të shuma e sidomos lufta e përbotshme na dha të

kuptojmë se njerzit nuk kanë marrë enë at rritje, q' do të themelojë jetën e njerzimit.

Për ket shkak pra, e me shumë asye, shekulli i jonë, quhet shekulli i kalamajvet. Edhe me të vetetë se kurrnji herë nuk asht studjue fëmija prej shkencës siku në kohë t'ona; kurr i përë, nuk i ka paraqitun hartit ashtija e fëmis aq subjekta si ndër këto kohë — Psikologët janë perpjekun q' me njohitun fëmis shpirtin qysh prej krimeve m'at të para; ige-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
(2018)

nistat kanë dëftue në fëmijë themelin e skotës së përtardhme; piktorët e skulptorët kanë tfaqun ndër pëlthurë e mermerë të gjitha shprehjet e të gjitha mendimet që tregohen në gestin e fëmijës, në të qeshurin, që i shëndritet në fytyrë, apo në vaj, që i a ngrehë e ngurron mishklat e fytyrës.....

Mandej mbassi të rritet fëmija shoqëria i merr për vëdi shisën, që është më e mira pjesë e tij; i a merr atëherë kur e hjek, si me thënë, prej kujdesit të prindvet e i a lëshon shkollës në dorë, që mësuesi t' i lavrojë shiset në bukuri e kuptimin në të vërtetë: mendimet e tij, shkarravinat e tij, krejt aktiviteti i tij janë të studjueme ndër hollsinat më të imta të pedhagogjis, e cilla i kërkon e i heton me kujdes.

Fëmija pra është mbreti i njerzimit e shekulli i tij është ky i joni. Vetëm të rrijojë ky (fëmija) e njerzimi i të rritunvet mundet, po thomi kështu, edhe me vdekë, tue qenë se fëmija është e përtardhmja e shpresa e të gjithëve e se në këtë e për këtë jetojmë të gjithë: prindja, familja, shoqëria. — Por kujdestari më i parë i kësaj shprese së botës janë prindt. Po, prindt lypet të kenë kujdes të shejtë për fëmijë, pse atdheu e njerzimi marrë i kanë sjellun shtatë kahë ata e i shikojnë.

Fëmija, po fëmija, duhet të thithë e të përpijë krejt dashtunin e prindvet e krejt veprimin e jetën e tyre! Fëmija është lidhnja që i lidhë me botën! Fëmija është pjesa më e bukur e vehtes së tyre! Ai është puna që duhet të kenë në këtë jetë.

Por barra që u vën shoqëria së prindvet për fëmijë është edhe më e madhe e më bujare; kësaj barre lypet t' i bënë flitë krejt egoizmin që kanë, pse kështu kanë për të krye veprën më

të nevojshme, që njerzit mund të kërkojnë prej dashtunisë së tyre.

Ai kjenës i vogël që mban në prëhenë a në krahnuer baba a nëna, e që lardon nepër shtëpi; apo ai kalamë që merr udhën kahë shkolla me libër nën sqetull janë shpresët e vendit të vet e të botës së shkatrueme e të njerue-me: shkurt janë jeta e ardhme.

Shumë kanë për t' u çuditun prej kështu tjalve; por të kenë durim e të ndigjojnë arsyet:

Tue folun, më në krye, për në e për vend t' onë duhet të thomi se populli shqypetar, për arsye e shkaqe që janë tregue sa herë, ka mbetun mbra-pa në të gjitha pikpamjet e i mungon, të thuesh, shqimbit, një lavrim komtar e një rritje për njerzimin, kështu që të rritunit nuk janë në gjendje, as kanë cilsit e lypuna për me i dhëhun krahnin atdheut, e, në shkallë të vet, edhe njerzimit.

Mandej paditunija e kështu pakup-timi i të rritunit të fëmijet, ka përtrë e po bje ndër në lingatë e smundje, të cilat po voglojnë e paksojnë popullin t' onë.

Qe pra shka na shtyn me i dhënë rëndësi fëmijës së sotshëm të Shqypnis; pse shohim se ç' farë mungese do të mbushë e të vën në vend e për ç' farë pune është shënjue. — Mendje — këthjellti pra, e t' i qe e kupton rëndësinë që ka fëmija duhet të përpigjet e t' i a baje jetën të bukur e t' i a shtrojë me lule udhën që do të njerzë.

Prindt, o mam, se kanë për barrë të parin kujdes për fëmijë e kanë me fytyrë, për sa më merrrijë fuqija morale e materiale t' a rrisin këtë kjenës të shëndoshë e të fuqishëm, t' i di-kojnë të zemër ndjesinë atdhetare e njerzore, të pasunojnë mendën e tij me idhë e përfitime të reja tue mos

kursye kurr' i send për ket qellim.

Shëndeti, dashtunija, ndjesit e idhët qi kanë për t'i dhânun prîndt fëmîs, kanë për të qenun paja, qi do t'i apin kur ka për t' i a rrembye shoq-nija e ka për t' a emnue qytetas. Atë-herë vepra e tyne ka për t' u njehun e kryeme e fëmija ka për të zânun vendin e tij si luftar.

Por deri sa të jët fëmî, rrin i prind-vet qi i ngrëhin një thron në zemër të tyne me dashtunî qi kurrkush s' din t' a kuptojë përveç një babe e një nânë. Ata rrisin sot mbretin e botës së ne-sërme, mbret i dashtnivet sot, mbret i fuqivet kur të rritet, mbret i sheku-llit tij sot edhe nesër.

A. J.

Shqypnija në Kongres të Berlinit.

KUJTIME HISTORIKE.

(Prej Kr. Floqit)

Rusija, e cila përpara u mundonte me e shtrî influencën e vet në Ball-kan për arsye të besimit të krishtënë, sot qi ka dftue kjarisht e me ngadh-nimin e armëve të saja qellimin e mrapshtë të vedin, ka bjerrë c' do rândsi në Shqypni e në Greqi, kû kqy-ret me sÿ të keq të shtrîmunit e saj. Prandej ky kom lypë me padurim ndih-mën e një komit të math, qi të nda-lojë rrenimin e plotë t' Atdheut e të shdukunit e emnit » Shqyptar « prej kârtës s' Europës.

Kjo frigë âsht qi nuk i la fiset shqyptare me lidhë një aleancë me Ma-lin e Zi, ushtrinë e të cilit e kqyrin si një paraprijse t' ushtrive ruse. Kjo fri-gë, qe prap. qi na ndaloj për mos me pranue paravûmet e bâmuna prej anës s' Austris e së Rosis, të cilat, tue pasë qellime të përkunderta, kishin për qellim me na përpj e me asgjâ-sue mëvehtësin t' onë komtare.

Sikur se nuk jemi, as nuk duem me kenë turq, kshtu kemi me i kundër-shtue me të gjitha fuqit t' ona atij, që të dojë me na bâ sllavë, austriakë,

a grekë. Na nuk duem me kënë tjetër gjâ veç Shqyptarë. Për kët ndiesi, e tue drashtë mos të bjerrim komsin t'onë, nuk e kemi kqyrë me sÿ të mirë shka-trimin e Perandoris Osmane, kundra së cilës në një kohë tjetër kishim ba-shkue armët t' ona me ato të popujve kryengritës. Për ket arsye t' a dijë Eu-ropa pse e kemi lânë ket rasë kaq të bukur për me e shkëputë Atdhën t'onë prej duerve anmike e pse shpata shqyptare, e nderueme tash sa shekuj, nuk vringlloj si kur se pat zakon ndër të gjitha reziqet luftrake të Lindjes.

Shqypnija ka një faqe të luminueshme në historinë e komevet prej Stander-begut e deri te Mark Bocari prej Lek Dukagjinit deri te Ali - Pashë Tepel-na, Shqypnija e ka rrejtë karakterin e vet komtar e dëshmorin e vet të shëjtë për një veteqeverim të plotë. Shqyp-tari, në dashtë të kët natue ndër ma-le të veta për me prurë votrat katra-gor she, në dashtë të kët luftue për brî ushtrive të huaja, âsht dâ gjithmonë në shëj e me nderë. Ky karakter kom-tar, kurr i koritun e qi ka luftue mu-

ndësisht kundra mizoris otomane për më tepër se katër shekuj, nuk mundet, as nuk do të shduket sot, në këtë shekull qytetnimi nepër vepër t' Areopagut Europian. Ky Areopag është mbledhë sot për me njoftë të drejtat ligjore të komevet, për interesë të cilvet u bënë kjo luftë, që pandehej t' ishte mbaruemun me traktatin e Shën Shtjefnit, por Europa mori vesh se ai traktat, në vend që me sigurue paqin, kishte me këndë shkndi luftash të reja e më të rrehta, pse nuk pat nderue të drejtat e se cililit kom; mu u mundue me i ngatrrue e me i ligshdue (kto komet e vogla) me krijimin e disa shtetenve pakomogenë.

Popullsive të numrueshme greke desht (Areopagu) me i u ngarkue xgjedhen sllave, të cilën donte me e përhapë shi prej Detit të Zi e deri nder brigjet t' Adriatikut e t' Egjeut. Deshirat greke janë të perbuzuna jo vetem prej diplomacisë së pa-drejtë, por edhe prej fuqive ruse, që janë tue u shtrë në Maqedoni. Për kundrazi kërkohet që Mali i Zi i vogël të smadhohet e të xgjahet deri në zemër të Shqypnis për me i u bënë Rusisë urë për fitime më të mëdha.

Rumanija, që nuk është sllave, edhe pse u ka ndihmue armëvet ruse, jo vetëm është e lënë mbas dorë, por me një pa-mirënjohje (pa-evani) të pashoqe, që kishte me muejtë me u thirrë trathiti, currohet (rriepet) prej krahinave më të begatshme.

Serbia edhe pse është sllave, nuk e shef dëshirin e saj të kryem si duhet, vetëm e vetëm, pse ka këndë frikë të mos bëhet krejt e veçme e autonome. Qellimi i Rusisë pra është i kuartë që don me zotnue nepermjet të Bullgarisë në Thrakë e në Bosfor, e nepermjet të Malit të Zi në Shqypni e në

Adriatik; në mënyrë që, tue këndë e zotë e dy deteve kishte me muejtë me me u mbyllë komeve prenimore të gjitha udhët e Orientit.

Për ket qellim e për me rrëjtë Europën, lëhet fantazma e pushtimit otoman në Stamboll, tue e bënë Sulltanin një xevendës të Qeverisë së Pjetërburgut e për ket arsye nuk i epet një xgjithje themelore çashtjes s' Orientit.

Në qoftë se Rusia ka nxjerrë shpatën për me u dalë zot popujvet të krishtenë prej shterngimit turk, pse lënë mbas dorë një pjesë shumë të madhe pa ndihmë e pa mprojtje? Përse i lënë kta popuj gjithnjë nën xgjedhen e pa-durueshme të cilët nuk kanë me këndë kurr të zotë me pshtue prej intrigavet të Sulltanit që edhe prej prej haremit të tij, po të deshte, nuk dinë e nuk mundet me i realizue reformat e premtueme sa herë. Në qoftë se qellimi i tij është i kulluem, pse nuk i rregullon pupujt e libruem si mbas komis qe i perket gjith se të cililit? A thue se vetëm Bullgarët e Malazezët kanë të drejtë për vetqeverim e popujt e tjerë që kërkojnë liri, si Grekët, Shqyptarët, Romanët, meritojnë me këndë të dënuem e q'u marrë neper këmbë? A thue, ndoshta kta popujt e mbramë nuk vlejnë tjetër përveç me xgjedhë një prej të dy robnive, turkën ose sllavën? Shtetë Europiane nuk mundin me e bënë pa-drejtisi e as nuk duan t' a bëjnë, në qoftë se nuk duan që të qindrojnë në këmbë breziku i një lufte shemtuese. Pra as pagja nuk mund të jët e qindrueshme as rregullimi, as qytetnimi s' ka me pasë vend në Orient, në qoftë se prej shkatrrimit të Perandoris Otomane nuk kanë me u m'kambë komisit që e përbajnë.

Që popujt sllavë të formojnë shte-

te autonome është e drejtë e politikisht e mirë; por është edhe e drejtë që gjithë Grekët të përmblihen në një trup komtar e që edhe Shqyphtarët të kenë vetëqeverimin e vet të forcuar e të njoftun.

Shqypnija nuk mundet më u bashkue me Greqin, pse ka ndryshime të mdhaja rrace, gjuhe, dokesh, zakonesh e qytetnimi; Shqypnija s' ka me durue kurr përshtimin sllav; Shqypnija s' ka me këndë kurr turke e ket gjasend e provojnë luftimet e pa-prashme katërshekullore për me rrujtë të paprekun karakterin, tradicjonet e fyzyzonimin komtare. Besimi i Shqyphtarvet ka mujtë me ndrrue prej orthodoksism në islamism e prej islamism në katolikism, por Shqyphtarët, në dashtë ortho-

doks, në dashtë muhamedan, në dashtë katolik nuk e kanë mohue kurrë Atdhën e tyre, por te qendrueshmë kanë mbetë gjithmonë e kudo Shqyphtarë.

Në pikpamje politike duhet me pasë para sysh se Shqypnija është një pritë kundra invazjonit sllav si kurse që një herë kundra invazjonit otoman. Njiherë Europa e verbueme e la Shqypninë në fatin e vet, e cila, mbas një vargut të gjatë luftimesh të lumnueshme u rrëzue, por Europa e shekullit XIX nuk ka me e bërë prapë një të kullë gabim e ka me marrë para sysh shërbimet që ky kom i vogël i ka sjellë çashtjes së qytetnimit.

Vijon.

H i s t o r i .

Gjendja e kalueme e qytetit të Durrësit.

Prej Dr. Konstantin Jireček-ut.

Vijim prej N. 9.

Në Durrës ishin aso kohe dy kështjella, i naltë ase *kështjelli i parë* (castrum principale, castello di sopra), i quejtun edhe kështjelli i Shën Illis (castellum Sancti Eliae) me një kishë të vogël e me një shpë, kû rrite mesh-tari, e *kështjelli i jashtëm* (castel de fora). Venedikasit në vjetë 1403 i vogluene ledhet e qytetit, pse nuk gjëjshim njerz sa me i rrujtë. Qytetasit paten mbarshtrimin e motshëm e u sunduen prej një këshilli të vendit e krye vjeti zgjidhshin nëpunsa të ri. Përmëndet edhe një shtatut i qytetit, i dëm në 35 kaptina, origjinali i të cillit në vjetë 1398 u ruete në një mungade franciskane. Tregtija ishte në një shkallë të

mirë: prej Serbijsë vishin karvane me plum e me gjana tjera. Por mbas dekës së Skandërbegut (1468), kur Turqit pushtuene vendin, filloi Durrësi me e bjerrë randsin e vet. Kështjella german Arnoldi von Harff, i cili u përshkue kënde parë tue kalue për Palestinë në vjetë 1496, e përmëndë Durrësin si një qytet të madh të rruen. Numri i banorvet u pakue prej «airit të keq», prej malaries, e cila u përhap prejse u zhgatiu në pëndë e kënetës. Më von filluen me rru edhe ledhet e qytetit. Përmbi ketë gjëndje të disprueme Përlimarja e vendit i drejtoi Dogjit të Venedikave me 19 të Shtatorit 1500 një ankim. Që me 17 të Gushtit 1501 hinë Turqit në Durrës e Venedikasit

me mzi paten kohë me ikë ndër anija të veta.

Në vjetë 1502 Turqt e vogluene qytetin tue ndërtue shi në zëmër të tij një ledh të madh. Sikurse shifet edhe sot, ky ledh kje ndërtue me gurë rrënimesh të moishnie, me copa mermeri, me dhenarime rromake, byzantine e venedikase, me gurë vorresh të çmue-shëm. Në kohë të Turkis kje Durrsi një qytet i vogël afër 200 shpish, i rrethuem me mure të forta e tëalta e kishte ujë shumë të keq. Lymani ishte një gjë i hapët, i cekët e krejt gurishtë; kur ishin tallaze, anijat u gjindshin mäsugure në Kep të Palit se në Durrës. Kishët u shëndrruene prej Turqve në xhamija. Kryepeshkvi katolik nuk guxonte ma bänue në qytet, por ndër rrethe, përpara në Kurbî, tash në Blinisht.

Periferija e qytetit në kohë të mjesme nuk dihet se sa kà qenë, por dihet se kà pasë shumë vende për kullosë, vëneshta, tokë buke, ullishta, pëmtore, krypnore, mullij uji e shumë kishna. Afër kishës së Shën Kollit kje në vjetë 1081 lâma e luftës së perëndorit Aleks Komnenit. Kisha e Shën Mëhillit kje atëherë qëndra e luftimit ndërmjet Byzantasve e Normanve; mbas Heuzey këjo kishë u gjindte kahë lindja e qytetit në katundin e sotshëm Shemikoli. Në breg të detit ishte kisha e kuveni i Shën Theodorit. Julius Cezari pat lămën e vet kahë jugu i Durrsit në breg të detit; ky vënd u thirrte në kohë të mjesme *Petra* e sot italisht quhet *Pietra bianca* = Guri i bardhë. Qëndra e fushës pjellore është sot Tirana, qje edhe Barletius e përmëndë në historin e Skandërbegut. Petrela e sotshme me një kështjell të moishëm afër lumit Arzen përmëndet prej Ana Komnenës, së biës së perëndorit Aleks Ko-

mnenit, nën ëmnin *Petrula*. Në kohë të mjesme vëndi ndërmjet të Durrsit e të Tiranës u thirrte *Skurja* prej një familje me ëmnin *Skurra* ase *Sgurra*. Hahn-i shkruen, se vëndi rreth katundit Nderenje, edhe në kohë t'ona thirrret *Manskurja* e madhe e *Manskurja* e vogël.

Një vend tjetër, qje përmendet në kohë të mjesme, kje *Kunavja*, kû një herë kishte ndëjën e vet një Ipeshkëv grek, e, mbas Akropolites, ky vend ishte ndërmjet të Durrsit e të lumit Mat. Mâ vön kje në ket vend edhe një Ipeshkëv latin "episcopus Canovien-sis" në vjetë 1310-1529 e një kishë e Shën Demetrit. Një Ipeshkëv tjetër grek i metropolis së Durrsit kishte ndëjën e vet në Stefaniakoi, por nuk dihet sugurisht se kû u gjindte ky vend. Në kohë neapolitane e venedikase në ket vend u gjindte një Ipeshkëv latin "episcopus Stephanensis", por ndëja e tij nuk ishte e caktueme, pse herë rrite në qytetin e vogël të sotshëm *Preshë* ndërmjet të Tiranës e t'Ishmit, herë në *Benda*, qje është Bena e sotshme kahë lindja e Tiranës. (Episcopus Bendensis et Priscensis 1404, Stephanensis et Bender-sis 1363 e 1418.

Fund.

Karl Gurakuqi.

Zefi i Ndolës

Zefi Jubani

është fati i zi i popullit t'onë qje mos me i çmue aspak një njeri i këndueshëm, i dijshe e qje ka derdhë mën e djersë për të mirë e qytetnim të komit të vet. Me të vertetë se edhe

njeti, ndër popuj tjerë, ndodhin të tilla harresa të zeza, por së paku në mos u nderojshin për të gjalli mbas deke, kur të prâjnë snira e rresa, atëherë levdohe, çmohen e shumë herë u ngrehen murana që ëmni i tyre mos të harrohet e të kapërcejë brez mbas brezi. Por ndër në mjerisht jo, pse njerz e vjeshëm nuk njifen as për të gjall as nderohen mbas deke. Shëj i zi për një popull, që me kaq tregon se nuk ka shpirt, nuk ka ndergjegje, nuk ka jetë komtare, por urrnon e gjallnon landsisht, po tham landsisht, tue e shtrenguem pendlën mos të shkrujë më randë.

Nji nder kesi të paçmuemsh e të harruemsh prej Shqyptarësh e më tepër prej Shkodranësh është *Zefi i Ndok Illis*, si e njëj populli, ase *Zef Jubani*, si u nenshkruetë ai vetë ndër sa shkrime që na kanë mbetë prej tij. Zef Jubani nuk pat qënë njeri me shkollë të natës, s'pat kryem shkollë, por që njeri i mundit të vet, i zellit e i cenës së vet, don me thënë se fitou dituni, u kthellue ndër mësimet e u begatue me ndiesi hartesh, tue kënduem e tue mësuem me vetvedë, pa ndihëm të kuj, punë që na tregon se do të kët qënë pajisun me mende të hollë e me gjygi të prehët, e me të vertetë, tue kënduem ato pak shkrime, që na ka lanë, shofim me një herë hollsi mendje e prehësi gjygi.

Në kohë të tij fjalë e punë komise nuk u permendshin aspak këtu në Shkodër e mirë pra, ai shijmoun prej dashtnise ndej popullin e komit e vet, shiqon, edhe pse si zog i truem, me ngjallë ndër bashkatdhetarët e vet ndiesi komtare; ep këshille se si me e hovë e me i dhënë shkas perparimit të gjuhës e të letratyrës si të vetmet udhë për me mrijt në qytetnim e në

perparim; e për me i a dalë këtij qellimi din me zgjedhë një ndër më të fortat mjetet për me zhdrivilluem gjuhën, don me thënë me mbledhë kangët e thanat e vjetra. Edhe sot, me gjith që kemi bâm një hap bukur të math ndej perparimin, edhe sot, po tham, na s'jemi tue kuptuem aspak e pra tue e lanë krejt mbas dore at mjet të fort për me i dhënë shkas perparimit të gjuhës s'onë; nuk interesohena aspak se ndër kangë të vjetra që këndohen në popull, gjëjmë një poesi të madhnueshmë e një begati gjuhe që me na i pasun lakmi shumë popuj më të lavruem se na. Me një mend se në ket udhë kemi hecë pak gjâ, kemi punuem diçka, si bje fjala «Visari komtar» i At V. Prendushit, por ndej nevojën e madhe të kohës është tepër pak. E mirë pra, Zef Jubani, atëherë kur askush nuk çate kryet aspak për gjuhë e letratyrë, i a pat prëm mendja, i a pat dâm gjygji se ç'udhë me ndjekë për t'u prëm shqyptarvet në perpari e uë qytetnë. E që se e shofim, pa prituem e pa qellë, tue u endur termal e terposhtë katundevet t' Arbenis e të Malis për me mbledhë kangë. Kohë ishin të fshtira, gjëja politike për Shqypni e keqe fort, sa qitte pengime e ndalime ç'do mudi që u bantë për zhdrivillim të komit Shqypnar, por burri i botës nuk u lodh e ai e lopi koha zû miksi me konsullin e Francës t'asaj kohe, me Heccard-in e nën pojtje të tij mudi me udhëuem nëpër male të Shqypnis, ndër këto udhëime pat shoq, shpesh herë, një dashamirë me zëmer Halil Toplikon. Më si duket Zefi pat mbledhë shumë lëndë mbi follore shqyptare por mbas ankimesh që bân në parathënë të disa kangve, që botou, duket se shumë lëndë i humbi shiku një ujnajës së madhe që

muer qytetin e Shkodrës me 13 Kallnduer 1866. Prej asaj parathanë kuptohet se Zefi paska pasë shumë kunder-shtime e do të kët vuem shumë salvi-me sidomos prej të krishtenvet, pse në pezem e n' idhnim të vet bje fjalë për fjalë gjygiin e rrebët, qi i mithanuni Hecquardi bân mbi të krishtenë shkodranë në një vepër të tij permbi Shqypni t'Eper. Jo për idhë të parakuptueme, jo për mëni a tjetër kavi të keqe po qesim këtu gjygiin e Hecquardit mbi të krishtenë shkodranë, por vetëm qi në pastë thënë gjâ të vertetë të m'jofim vedin e të m'undohe-mi m'u permirësue, pse kritika e vër-tetë qet në shesh si të mirat si të li-gat, për m'u forcue në të parat e m'u shporrë prej të mbramesh. Qe pra se çka thotë Hecquardi tue folë mbi të krishtenë shkodranë: "Kurrnji herë katolikët e Shkodrës s'kanë qene të zotët m'u marrë vesht ndër vdi për të kryem të ndonji vepre për të miren e përgjithshme. Smirrez, rreskëqi një-ni kundra tjetrit, të përvûjtë e të lë-vyershem ndej atë për të cillin kanë nevojë; madhshtorë e perbuzesa ndej të vogjelit e nevojtarët; të pamiradi-shem për të mira qi atyne u bâhen e kujtojnë si me i a pasun për detyrë. Katolikt e Shkodrës s'kishin për të meritue projen qi u epet prej Shte-tevet të Prendimit, mos t'ishte kujtimi qi kanë f'uejtun besen me gjith sal-vime, qi kanë vue e psue. Nuk janë të zotët e miradijes; janë kuprrakë e të pabesë sa s'ka..." Ky gjygi kaq i idhët e i rëndë i Hecquardit, sikurse këndohet në një libër, qi ai botou për-mbi Shbypni "Prejshkrimi i Shqypnis" do peshuem, pse mjerisht në shumë se-nde i a gjet së vertetës. Kur qe botuem ky liber i Hecquardit e e pat kënduem Zefi, thohet se i shkrou një leter auk-

torit, tue i thënë se mjerisht nuk gjëte arsye me i kundërshtuem gjygiit, qi kishte dhënë mbi të krishtenë të Shko-drës, por n'anë tjetër i u falte nderës se kishte folë mirë për shqyptarë tjerë, tue shtuem se të krishtenët e Shkodrës nuk e përbâjnë Shqypnin.

I lutem ndonji Shkodrani të kri-shtenë qi të mundohet me i përgjegjë kritikës së Hecquardit e e përkohë-shmja "Agimi" do t'a pritte me ande, veç mos të harrojmë me shtuem edhe do fjalë tjera, qi Hecquardi i ka ha-rruem ase nuk i ka dijtë; do fjalë të vjetra qi spikasin edhe m'a teper ka-rakterin e Shkodranit, por mund të thomi të gjith Shqyptarvet: *mâ lehtas mbushet një thes me pleshta se mund të bâhen dy Shkodranë bashkë! ase at tjetren, një Shkodranë është pak, një gjysmë nuk ka se si të kujtohet e dy janë teper.*

Tue kënduem at parathënë, qi Zef Jubani na ka lënë të shkrueme në li-ber, kû botou sa kangë të vjetra, shi-fet se ka qenë i djegun e i përvluem për kôm të vet e në një kohë kur kom-sija ndër në nuk ndihej aspak jo qi ndihet sot, por së pakut mundohemi me rrëjtë se jemi kinse Shqyptarë, por në fund s'jemi asgjâ. M'u gojzhanës së popullit të krishtenë Zef Jubani ishte shiquem e m'ajun si i pafë, por gjithnji n'at parathënë këndojmë fjalë të lurtueshme për kler komtar e për-kundra ka një t'egjë e të zymta për kler të hlej, qi duket, n'at kohë, do të k' qenë kundra t'ijë do zhdrivi-llin komsitë e prej andej kuptohet pezmi i Zefit kundra këlîj, kundra kle-rit të hlej e ky për me i a humbun randsin Zefi e për mos me lënë qi populli t'ndiqte e t'i gjimonte, hapte fjalën se ishte i pafë për me e shnde-ruem. Kur Zefi flet për nevojë të zhdi-

villimit e të lavrimit komtar, thurret klerin qi të bashkpunojë me tjerë Shqyp-tarë atdhetarë.

Zefi i Ndok Illis pat lëm rreth vje-tit 1818; këndimet fillore i pat bâm në Malltë, kû duket se pat kryem edhe ndonji klasë të ndonji shkollë së mje-sme pse kur ktheu në Shkoder ishte djalosh nja 18 vjetsh. Per veç nji li-bri me sa kangë të vjetra botou edhe nji liber italisht mbi kanun detar. Si-kur shifet prej nji poesis. gjithnji ita-lisht, qi botou në Venedik mbi Mbret. Nikollen e Malit të Zi, do të kët pasë shum miksi me të. Zef Jubani diq në vjetë 1880 pà lânë mbas vedi kurrnji djalë perveç nji bije, ende sot gjallë në Shkodër. Qe në pak fjalë disa lajme per nji Shkodranë qi ka qënë munduem me të vertetë e me zëmer per të mirë t'atdheut, por mjerisht, si âsht fati i zi i joni, sot kryekëput ha-rruem.

M. L.

Mbi jetën e Pirros.

Prej Kr. Floqit.

Vijim prej Nri. 9.

Mbi gjith mbretënt tjerë qi mbret-nuen n' Epir,* Pirrua i Math ka qënë mâ i famshmi e mâ i zoti. Koha e su-ndimit të tij njehet prej historishkrue-save si nji kohë arit e pàrasohet me kohën e Periklesit për Greqin, ose të

të *Julius Caesarit* për Italin, të *Pje-trit të math* për Rusin ose të *Ludvi-kut XIV.* për Francën.

Disa gojëdhana rrojnë sot në go-jë të popullit për Pirron, prej të ci-lave po rreshtojmë ktu nji a dy për le-zuesat t'onë. Thohet se êmni «Shqyp-tar» na ka mbetë në Shqyp-tarvet prej ksaj ndollinë: Kur kishte kthye Pirrua mundëtar prej Tarantit t' Italis krenat e kryezotat e krahinave t' Epirit, si mbas zakonit, kishin shkue me u per-gzue me të për ngadhnimet e madh-nueshme e për fitimet e rralla qi kish-te pasë; nji prej krenvet i diftovi ha-bin pë shpejtsin e pa shembellt, me të cilën i kishte bâmun kto fitime; Pirrua i u përgjegji atherë se kto gadh-nime, e ket shpejtsi i a u detÿrote ushtarve fatosa të tij, të cilët nuk u turrshin si ushtarë të zakonshëm, por flutrojshin të rrebtë si shqypet; «kta, tha, s'janë ushtarë, por janë *Shqyp-tarë!*» Qysh atherë ushtarët e Pirros thirrreshin *Shqyp-tarë*. Mâ von me ket emën u emnuen gjith ushtarët e nga-strave tjera të Shqypnis. Ky emën dal ka dalë, tue gjetë mirë-pritje u birsue prej popullit Epirot në mënyrë qi të gjith Epirotët, Meqedhonasit, Illyrin, Thrak etj. u emnuen Shqyp-tarë. Ket emen po e rruejnë edhe na shtër-nipat e tyne.**

noj i vllaj Pjelli, mbas ktij sunduene 15 mbretën tjerë deri më 433 para Kr. kur u duk *Tharripa*. Më 470 p. Kr. sundoj Adniti, te i cili shkoj shtegtar i pari i Ellinyt themist kesi kur u dñue prej Greqije. Më 430 p. Kr. Epir ishte Demofrati, si thotë Thukydhidhi. Mbas Tharripit mbretnoi Alqeta, mbas tij sunduene të tjt Arrija e Neoptolemi. Mâ von mbretnoj Peki, ose Eakidhis, si i thojshtin Geket e mba ktij i biri Burri ose Pi-rrua i math mbas Geket. Hëti i Epirit perendon më 166 para Kr. kur Paul Emili i Rromës e zu-ni rob Persein mbretin e ndramë t' Epirit me 150.000 Epirotas e Maqedhonë e i çoj me vargoj n' Itali, tue rrenuë dhe 70 e sa qytete të mdhaja t'Epirit e të Maqedhonis!

(**) Të huejt n'a quajn «Albanese» «Allvanois»

(*) Mbas Mythologjis, si u prish Troja, i bir' i Aqeleftit, Pirro-Neoptolemi, zbriti n' Epir e the-meloj mbretnin e Epirit. tue kenë ky i pari mbret e tue pasë për kryeqytet *Bythotën*. (Sajadhën e sotshme qi gjindet drejt për drejt me Qerfozin). Ky prej Andromakës, së shoqes së Hektorit, tho-het se kish nji djalë *Mollos* në êmen, i cili u bâm mbret i Epirit, mbas dekës së t'et. Mbas ktij mbret-

Ushtarët e Pirros këndoishin edhe do kângë shumë të bukra e kcejshin do valle fort të hijeshme. Disa ushtarë Thesprotë (Çamës) kcejshin tepër ândësisht një farë valle të posaçme e cila i pëlqente shumë Pirros sa, jo vetëm shpesh herë kur kishte gosta i thirrte kta e kcejshin, por edhe në kohë lufte, nder pushime i ngutte për me i keqe edhe jo një herë e dy rresh-tohej edhe vetë me ta në ball, e shkëlqente në krye të valles. Kjo valle thesprotike, qi kaq tepër i kândej Pirros, u adoptue mandej prej të gjith Shqyphtarve, të cilët e lujshin me një hijeshim të math, si edhe prej Grekëve, të cilët e quejshin *Pyrrichios choros* vallja e Pirros, edhe âsht gjith ajo vallja e sotshme *çameja*, ose *çamikos* (vall' e Çamëvet) qi aq bukur lohet edhe sot.

Si njeri, Pirrua ishte shumë i butë e i urtë e shpirt math, por aq krenar e madhështuer ishte në luftë. Rrëfejnë se një xheneral i tij sillej kaq keq kundra Pirros, sa flitte shumë ashpër për Pirron edhe bân-te propagandë për me e rrëxue prej fronit, ky mbrijti deri sa të organizojë një çetë me qellim të vrasë Pirron. Xhenerali u zû e u burgos edhe gjith populli pritte se po e prishë Pirrua. Por ky në vend me e mbytë xheneralin, e grishë, një natë në gostë edhe i ep me hangër e me pî! Dikujt s' i u durue edhe i hoq vërejtjen Pirros për ket gjâ; por Pirrua, tue nenqeshë, i gjegji kshtu: "T' a prishi më vjen keq, se âsht tepër i zoti e i ka sherbye mjaft At-dheut, mbassi s' i a mbylla dot gojë ndryshe, u mendova më mirë t' i

"Arvanitë,, "Arnautë,, ndonse historija e tyre em-nue me disa emna tjerë si *Pelasgë, Lelekë, Paell-gonë, Lydas, Lykas, Karrus, Frygas, Turrës, E-truskë, Illyrinj, Maqedonë, Thrakas, Thesprotë, Mollosë, Haonë, Dardanë etj. etj.*

mbushë me bukë, qi të mos ketë si të flasë tjetër herë!" Ky xheneral kaq u mahmit për ket shpirt-madhësi të Pi-rrros e kaq u pendue, sa i ra ndër kâmbë, i lypi ndjesë e u bâ mâ von mâ i miri mik e dashamirë i tij.

Si shoq e familjar ishte shumë i qetë e i durueshëm. Një ditë midis një mbledhje, qi kish Pirrua, e shoqja e tij Antigona, një grue e rrebët prej ka-rakteri, e hidhnueshme fort e qortoj ashprisht; mnija e saj arrivi deri atje sa e shau me shumë fjalë të dobta! Pirrua as nuk u tund as nuk kallzoi farë zemrimi, përkundrazi qeshi edhe s' i foli gjâ. Një kshilltar i tij i thotë: t' ishe unë si Madhnija e Jote e kishe vra mbas ktyne të fshameve! "Edhe un i a priti, Pirrua kishe me e vra me kënë si ti, por nuk e vras se jam një mbret e ajo një mbretneshë e mbassi âsht një kom tjetër s' dua të thonë se Epirotët vrasin grât!"

Një ditë djali i tij i vogli e kasti-gonte shumë Pirron, sa të e mbramja i a kishte lidhë të dyja kâmbët e mûndohej me e rrxue. Vjen aty një kapi-tan rojtar i Pirros e kur e shef në ket hall, Madhni, i thotë, si e duron ti një mbret, me t' u bâ ferrë ky ka-lamâ? "Ah, miku i em i thotë Pirrua, dikur edhe une i jam gjetë ferrë t'em et e tash po shpaguej detyrën e vjetër!"

Fund.

Bibliografi.

Albania The master key to the near east

(Shqypnija çikësht parë i Lindies s' alerme)

Vjen në titull na ra në dorë një li-ber i bukur anglisht, shkruem prej z. Dr. Aristio Dakos, kryetarit të partis politike shqyptare në Boston.

Libri i shtypun bukur e kjartas

përbâhet 'gadi prej 300 faqesh, e ka dalë në Boston-Mass e shitet prej auktorit. Æsht tepër interesant, pse bân fjalë për Shqypnë e Shqyptarë në pikpamje historije, ethnologije, glosologije, statistike e politike me dokumenta e me fakta. Fillon me një parathânje të Mr. *Richard Gottheil* profesuer n'Universitet "Columbia" N. Y. Ndahet në 12 kapituj, të cilët përgjithrisht bân në fjalë për positionin geografik e popullsin e Shqypnis, për originin e gjuhën e shqyptarve, zakonet e tradicio-net e tyre, për peripetën e Shqypnis midis shekujve, edhe më fort për kongresin e Berlinit, Lidhjen e Prisrendit, luften ballkanike e pasimet mizore të saj për Shqypnë, konferencën e Londonit, luften Europjane e peripetit e deritashme të Shqypnis, për shdrivillimin komtar, edukacionin national etj. etj. Libri bân fjalë edhe për burrat e grât më të shkëlqyeshëm të Shqypnis, disave prej të cilvet shifen edhe pikturat e shtypuna. Me një fjalë auktori analyzon hollësisht e me mjeshtri, me të drejtë edhe me arsye ç'do gjâ që i përket Shqypnis e popullit Shqyptar. Bashkë me kto ka edhe shumë topografi të bukura të Shqypnis si edhe zagrafi klasike të luftave të Skanderbegut, e tj. edhe një indeks hollësues të lëndës. Ket libër të cilin e kemi këndue me verëjtje i u a porosisim lexuesavet t'onë, por edhe gjith Shqyphtarvet.

Auktori i ktiy libri z. Dr. Kr. Dako prej Korçë është një nga vëteranët intelektualë Shqyptarë i njoftun në fushën komtare si një nga më të nxehitit e më aktivët atdhetarë. Ka mbarue fakultetin matematik t'Universitetit të Bukureshtit të Rumanis. Për veç propagandës së madhe që ka bâmun për shqyptarismin në Rumanë, Bulgari,

Turqi e n' Amerikë, ka shkruar edhe disa libra matematike shqyp për shkollat e mesme të Shqypnis, si edhe librin e vogël, po të çmueshëm, "Cilët janë Shqyptarët", të përkthyer edhe anglisht. Din bukur greqishten, turqishten, rumanishten, frangishten edhe anglishten. Ka kenë drejtues i "Dielit", Si nëpunës, mis i këshillit qeveritar, i ka shërbyem Atdheut energjisht në rase kritike. Në këshillin e gjyqit ushtarak, që u ngrer në Korçë për shkak të kryengritjes së Prillit, z. Kr. Dako ka bashkpunue me shkruarin e ktyne radhëve bashkë me misët tjerë z. Pandeli Vangjelin, Abdyl beg Ypin edhe komandantin ollandas të Korçës, major Shnellen. U martue me të shkëlqyshmen z. *Sevasti Kirjas*, të parën drektoreshë të Shkollës shqype e vajzave në Korçë, shkrimtaren e palodhun, për të cilën kena bâmun fjalë tjetër herë në ket të përkohëshme në titullin "Grat shqyptare në fushën e literaturës". Z. Dako shumë i ka shërbye Shqypnis si delegat i kongresit të komeve të paliruem në Philadelphia, Pa, si edhe si përfaqësues i "Vatrës" në Washington, D. C. bashkë me mikun tjetër t'onin z. K. Çekrezin.

Tue i dhënë fund ktiy artikullit po pergzohena me auktorin e ktiy libri e mikun t'onë z. Kr. Dakon, të cilin i çojmë falënderjet t'ona për mundimin që ka derdhë për ket libër të çmueshëm e për veprimet e mundimet e tija që është tue bâmun për shpëtim e mbrothsi të komit.

Mr. Flaj

OROE

Librin një të prej lexuesavet t'onë në doftë se do t'likuj si "Lord Byron" në nuk vashduan "ijimir, për shkak që auktorët e tyre s'kanë dashtë me vënie pasimin. Faji s'është i yni.

Mbarshtimi

Nekrologi.

Abdyl Beg Ypi.

Para se me e vû në shtyp kët periodikë na erdh një lajm i idhtë prej Durrsi, se atje qenka vrà Abdyl beg Ypi, ish-prefekti i Durrsit! Ky lajm i pa-pritun na helmoi zemrat t'ona se mbas Salih Nivicës edhe një tjetër humbje i u shtue të ngratit popull shqyp-tar! Vrasja e Abdyl begut lën një zbra-xje të madhe në rradhoin t'inteligen-tave shqyp-tarë!

I ndyeri kishte lemun në katund Starje të Kolonjës. Si mbaroj fakulte-tin e Drejtsis në Stamboll, e morri diplomën e Doktorit të Drejtsis, u em-nue prokuruer për disa vjet, mandej u dha n' administratë tue njëkun politikën e vendit. Në kohën e revo-lucionit të Korçës me 1914 ky ish neprefekt e bashkë me të pa-harrue-nim *Themistokli Gremilinë* pshiuene korçën prej një djegje të mndershme. Me shkruesin e ktij ariikulli vëproj bashkarisht si anëtar i gjyqit ushtrak në Korçë. Nën okupacionin austriak ishte nen prefekt i Elbasanite mandej i Durrsit.

Familjes së mjerë të tij si edhe të vëllajt Ferit beg Ypit edhe të kushri-nit Xhafer beg Ypit u çojmë ngush-llimet t'ona.

Eordensis

NGUSHLLIM.

Mikut t'onë e nen kryetarit të Shoq-nis "Vllaznija" z. Hys Draçinit i çoj-më ngushllimet t'ona të përzemërta për dekën e pa-pritun të zojës së tij Zoti i dhashtë ngushllim atij edhe gji-nis të së ndyeres.

Mbarshtimi.

Me 11 Kallënduer u ba mbledhja e përgjithsh-me e Shoqnis "Vllaznija,, ku u paralezue e u pelqye këjo RREGULLORE E POSAÇME e degës le-trare së Shoqnis "Vllaznija,,.

Si mbas kuptimit të nenit 4 të rre-gullores së përgjithëshme, dega letra-re ka trajtue ket rregullim të veçantë.

1. Ç' do send qi i përket degës letrare, si mbas nenit 3, paragrafit a) të rregullores së përgjithshme, i shtro-het drejtuesit të degës.

2. Drejtimi i degës letrare po për-bân edhe një mbarshttrim qi ka me i u vû për barrë njenit prej pjestarvet të degës qi ka me e xgiedhë drejtue-si, e ky ka me marrë për sypr të shtypunit e të përdamit e periodikës "Agimi,, të mbledhunit e të hollavet e të dhânunit e kuponevet të pagesës, letrë-shkëmbimin me shkrimtarë-punë-torë, korrespondentët e pajtimtarët e periodikës, tue mbajtë një teftër të po-satshëm e tue u marrë vesht për gjith herë me drejtuesin për ç' do çashtje.

3. Drejtuesi ka m' u marrë vesht me arktarin e Shoqnis, tue i dhânë me ndërmjetësi të llogaritarit për muej njëhsimet e nevojshme e tu lypë prej sish shka të kët nevojë për vegën e vet.

4. Artikuj, shkrime e ç' do sënd tje-tër, qi i përkasin këj dege, kanë me i u drejtue drejtuesit të degës. Kurr-kush s'ka të drejtë me eue drejt për drejt dorëshime në shtyp a krojë për pa i a dhënë drejtuesit, as ka të drejtë me lypë numrin e "Agimit,,.

Gjiths çili anëtar i Shoqnis sa t' jet e munda duhet me e marrë të perkohëshmen "Agimi,, tue pague paj-timin e saj përpara.

Kur mianca t' a përmetojë Drej-tuesit të marshtimit të së perkohësh-mes "Agimi,, do t'i caktohet një rrogë e vogël e përmuejshme me pelqim të kryeparis së Shoqnis.

7. Drejtuesi i degës ka të drejtë me marrë përndihmës një a më tepër prej pjestarve të degës së vet, cilin që të dojë, i cili është i detyruem me marrë syprë ç' do detyrë që t'i vëhet pa lypë shpërblim.

8. Dega letrare mundet me bënë edhe bisedime të veçanta ndërmjet të pjestarvet të saj, po të jetë nevoja. Drejtuesi i saj e çilë mbledhjen, e ç' do përfundim nepet me shumsi zënesh. Mbledhja quhet e plotë porsa të jenë gjithë sa e anëtarvet të degës më një.

9. Të gjithë pjestarët e degës kanë detyrë me i u shtrë vendimeve të marruna ndër biseda, si edhe ç' do nrdhënit, që drejtuesi mundet me i dhënë ndokuj veçanrisht për shka i për shtatet degës.

10. Kjo rregullore mbassi të pelqehet prej shoqnis, mundet të shtohet, të paksohet ose të ndryshohet prej drejtuesit, mbas nevojave të stërdituna, por kur do herë me vendim të pjestarve e pelqim të shoqnis.

Shkodër 3 - I - 1920

Drejtuesi
KR. FLOQI.

Miscellanea.

LODRA.

Lodrat e Nr. 9 i kanë zgjidhë Z. Shëfqet Begteshi, Malo Krimshi e Kolë Gurakuqi në ket mënyrë: voeja, s'ni, cingarja e duhanit, qymyri, mendja, zëmra, lakuriqi, goja me dhambë. — Shkruesi i lodravet nen fjalët: Æsht një send, q'i kupë mbushë plot, ka dashtë me shënjue trût e njeriut, por edhe zgjidhsat e sypërpërmendun kanë të drejtë të plotë kur nen ato fjalë marrin vesht gojën me dhambë.

1). I zë është, pleqnija s'i dihet; pa eshtna është e me u pë s'piket. —

2). Me ngë nget, me britë bërtet e shpirt nuk ka. —

3). Gojë nuk ka as skjep e han gjithshka; kër han njallet e kër pin des.

4). Æsht një zojë me bishtaleca: ka një s'p, gjumë s'kerkon, lot s'i rrjedhin; petka s'veshë e ajo veshë tjerët.

Erythrolithos.

Ndihma për të përkohëshmen "Agimi",.

Hilë Mosi	L. 5
Hysejn Draçini	" 25
Patuk Saraçi	" 10
Gjush Shkreli	" 10
Karl Gurakuqi	" 5
Kristo Floqi	" 5
Mark Nika	" 5
Hysejn Jukniqi	" 5
Rrok Berisha	" 5
Kolë Jakova	" 5
Mustafa Islami	" 5
Kolë Gurakuqi	" 3
Ali Borshi	" 2
Kolec Deda	" 2
Shëfqet Begteshi	" 2
Maliq Dermami	" 2
Ismajl Hakijs	" 2
Zef Prëka	" 2
Muhamet Reçi	" 2
Rizà Fresku	" 2
Rustem Lovçi	" 2
Etëhem Behri	" 2
Zenel Broja	" 2
Omer Ruzhici	" 2
Hysejn Nilmija	" 3
Halim Shpëz	" 2
Ragip Abdull	" 2

Gjithsejt L.: 120
(Vijon)

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

.....

“AGIMI,”
DEL NË FILLIM TË Ç’ DO MOJI.

—

Pranohet e botohet ç’ do artikull, qi ka të përpjekun me lavrim komtar e qi pelqehet prej Mbarshtimit të së perkohëshmes. Dorshkrimet nuk kërthehen.

Shkrime, letra e pajtime, dergohen Mbarshtimit nen ket adresë : “AGIMI,, Shkodër.

—

PAJTIME:

NË SHQYPNI:

Per 1 vjetë Frank 10.
” 6 muej ” 6.
” 3 ” ” 3.

PERJASHTA:

Per 1 vjetë Frank 12.
” 6 muej ” 8.
” 3 ” ” 3.

Nji numër i veçantë: Fr. 1

.....

BIBLIOTEKA PUBLIKE
“MARIN BARLETI”
SHKODER (2018)